



Kuuden suurimman kaupungin palvelujen ja kustannusten vertailu 2021

VD/11501/00.04.02/2022

TA

Kuusikko-työssä vertaillaan kuutoskaupunkien (Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu ja Turku) aikuissosiaalityötä ja toimeentulotukea, lastensuojelua, päihde- ja mielenterveyspalveluja, työllistämispalveluja, vammaisten palveluja, vanhusten palveluja sekä varhaiskasvatusta. Kaupunkien edustajista koostuvat eri palvelukokonaisuuksien asiantuntijaryhmät tuottavat vuosittain tilastolliset raportit asiakasmääristä, suoritteista, henkilöstöstä ja kustannuksista. Vertailuraportit on julkaistu omassa julkaisusarjassaan vuodesta 1999.

Kuusikko-työn keskiössä on työryhmissä tehtävä määrittelytyö, jonka ansiosta kerättävät tiedot saatetaan mahdollisimman vertailukelpoiseen muotoon. Raportteihin sisältyy tilastotietojen lisäksi erillisiä selvityksiä esimerkiksi eri palvelujen organisoinnista tai kuntien suunnitelmista tietyn palvelurakenteen muutoksen toteuttamiseksi. Vertailukelpoisen tiedon tuottamisen ohella oleellista yhteistyössä on työryhmissä käytävän keskustelun tarjoama mahdollisuus muiden kuntien kokemuksista ja käytännöistä oppimiseen ja palvelujen vertaiskehittämiseen.

Vantaalla siirryttiin kesken vuotta 2019 uuteen asiakas- ja potilastietojärjestelmään, päihdepalvelut ml. asumispalvelut ja vammaispalvelut siirtyivät Apottiin vasta helmikuussa 2020. Potilastietojärjestelmän vaihtuminen on heikentänyt tietojen vertailukelpoisuutta aiempiin vuosiin verrattuna.

Ohessa keskeiset tulokset vuoden 2021 sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja ja kustannuksia koskevista vertailuraporteista Vantaan näkökulmasta. Kuusikkoraportit sekä Power BI-pohjainen koosteraportti löytyvät Kuusikon verkkosivuilta www.kuusikkokunnat.fi.

Aikuissosiaalityö

Perinteisen tiedonkeruun lisäksi aikuissosiaalityön Kuusikossa toteutettiin tammi-maaliskuussa 2022 kuutoskaupunkien yhteinen kysely aikuissosiaalityön asiakaskunnasta. Tiedot koottiin Kuusikko -raporttiin.

Muihin kuutoskaupunkeihin verrattuna Vantaan aikuissosiaalityössä korostuu alle 25-vuotiaiden asiakkaiden osuus (38,7 %). Merkittävä osa (48 %) Vantaan aikuissosiaalityön asiakkaista on vieraskielisiä. Vain noin 12 % aikuissosiaalityön asiakkaiden talouksista on lapsia, Helsingissä ja Espoossa vastaava lukema on 20 %.

Merkittävä osa vantaalaisista aikuissosiaalityön asiakkaista on pitkäaikaistyöttömiä. Yli viisi vuotta työttömänä olleiden osuus kyselyn asiakkaista oli Vantaalla 17 % (Helsingissä (24 %) ja Espoon 5 %). Kuusikon aineiston mukaan 56 % kärsii psyykkisistä sairauksista, 30 % päihdeongelmista ja 33 % somaattisista sairauksista. Nämä aiheuttavat erityisiä tarpeita palvelun tuottamisessa.

Vantaalla tehdään sosiaalisen kuntoutuksen päätöksiä huomattavasti enemmän (1 533/vuosi, kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 20,8 %) kuin muissa Kuusikko -kaupungeissa. Espoossa vastaava määrä on 242. Vuoteen 2020 verrattuna asunnottomia oli Vantaalla vuonna 2021 3,5 prosenttia vähemmän. Asunnottomien määrä 1 000 asukasta kohden on Vantaalla pääkaupunkiseudun pienin (0,9).



Tilapäismajoituksessa majoittuneiden määrä laski viime vuonna, vuonna 2021 laskua oli edelliseen vuoteen verrattuna 32,4 prosenttia.

Koronapandemia löi leimansa myös vuoden 2021 toimintoihin ja palvelujen tarpeisiin. Tarve sosiaalipalveluille on kasvanut koronan aikana. Korona on näkynyt aikuisten sosiaalityössä ongelmien kasautumisena ja vaikeutumisena. Erityisen tuen tarpeessa olevia asiakkaita on yhtä enemmän. Koronaepidemia lisäsi erityisesti yksinäisyyden tunnetta. Koronan aikana monet palvelut ovat siirtyneet etäpalveluiksi, joita eivät monet haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat pysty käyttämään.

Lastensuojelu

Vantaalla tehtiin vuonna 2021 yhteensä 12 050 lastensuojeluilmoitusta. Vuoteen 2020 verrattuna ilmoitusten määrä lisääntyi merkittävästi 13,9 %. Vantaalla lastensuojeluilmoituksen kohteena olleiden 0–17-vuotiaiden osuus oli 11,7 %, joka on Kuusikko-kuntien suurin niiden keskiarvon ollessa 9,3 %. Lastensuojeluilmoitusten väestöosuus nousee yläkouluun siirryttäessä; Vantaalla keskimäärin 17,3 % 13–15-vuotiaista oli lastensuojeluilmoituksen kohteena vuonna 2021, mikä sekin oli kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna.

Lastensuojelun asiakkaana oli yhteensä 3 099 alle 18-vuotiasta lasta. Asiakasmäärä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 13,9 %. Lastensuojelun 0–17-vuotiaiden asiakkaiden osuus vastaavasta väestöstä oli Vantaalla 6,4 %, joka on korkeampi kuin Kuusikko-kuntien keskiarvo 5,1 %.

Kodin ulkopuolelle oli vuoden 2021 aikana sijoitettuna 976 lasta, joka on väestöosuutena 2 % 0–17-vuotiaista vantaalaisista lapsista. Kiireellisesti sijoitettuna oli vuoden aikana 294 lasta. Kasvua verrattuna vuoteen 2020 oli 8,1 %, kun taas Kuusikko-kuntien keskiarvo laski 3,3 %. Lapsia otettiin huostaan 112. Teini-ikäisten eli 13–17-vuotiaiden osuus huostaanotoissa korostui, sillä peräti 46 % huostaanotetuista kuului tähän ikäryhmään.

Vantaan lastensuojelun kokonaiskustannukset vuonna 2021 olivat noin 69,5 miljoonaa euroa. Kokonaiskustannukset nousivat n. 1,5 Meuroa edellisvuoteen verrattuna. Kustannuksista 71,6 % kohdistui sijoituksiin ja 25,1 % avohuollon kustannuksiin. Lastensuojelun kokonaiskustannukset 0–20-vuotiaista asukasta kohden olivat Vantaalla 1 230 euroa eli Kuusikko-kuntien keskiarvoa (1 109 euroa) suuremmat. Kustannukset asukasta kohden ovat pääosin kasvaneet kaikissa kuutoskaupungeissa vuodesta 2016 lähtien.

Vantaalla avo- ja sijaishuollon vastuusosiaalityöntekijöiden vakansseja kohden lasketut asiakasmäärät olivat Kuusikko-kunnista selkeästi suurimmat. Vuoden 2021 aikana asiakkaana oli keskimäärin 59,6 asiakasta vakanssia kohden (Kuusikon keskiarvo noin 41,2 asiakasta/vakanssi). Luku on kuitenkin vain suuntaa antava, eikä siitä voi suoraan päätellä kuinka monta asiakasta kullakin sosiaalityöntekijällä on ollut keskimäärin.

Päihde- ja mielenterveyspalvelut

Kuusikko-kunnissa päihde- ja mielenterveyspalvelujen kokonaiskustannukset nousivat edellisvuoteen verrattuna 1,6 %. Vantaalla kokonaiskustannukset kasvoivat 6,8 %. Vantaalla deflatoidut kustannukset kasvoivat päihdepalvelujen osalta +5,2 %, integroitujen palvelujen osalta 6,8 % ja mielenterveyspalvelujen osalta +1,4 %. Täysi-ikäiseen väestöön suhteutetut kokonaiskustannukset olivat Vantaalla Kuusikon alhaisimmat. Deflatoidut asukaskohtaiset kustannukset nousivat edellisvuodesta



Turussa, Espoossa, Tampereella ja Vantaalla ja laskivat muissa kaupungeissa. Verrattuna vuoteen 2019 asukaskohtaiset kustannukset ovat nousseet kaikissa kuutoskaupungeissa.

Päihdehuollon kustannukset kuutoskaupungeissa 18 vuotta täyttäneitä asukasta kohden olivat keskimäärin 82 euroa ja mielenterveyspalvelujen järjestämisen kustannukset täysi-ikäistä asukasta kohden keskimäärin 251 euroa. Vantaalla vastaavat kustannukset olivat päihdehuollon osalta 73 euroa ja mielenterveyspalvelujen osalta 201 euroa.

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen kustannuksista noin puolet muodostuu laitoshoidon ja asumispalvelujen järjestämisestä. Vantaalla suurin yksittäinen kustannusosuus muodostui mielenterveysavopalveluista (28,2 %). Muissa kunnissa suurin kustannusosuus oli psykiatrinen laitoshoido (Kuusikko-kunnissa keskimäärin 28,6 %, Vantaalla 24,4 %).

Suurin osa kaikista päihde- ja mielenterveyspalveluja käyttäneistä asiakkaista asioi avopalveluissa. Suurimman yksittäisen asiakasryhmän muodostivat mielenterveyspalvelujen avopalvelujen asiakkaat, joita oli ja Vantaalla 39,7 % kaikista asiakkaista (Kuusikossa keskimäärin 39,9 %). Toiseksi suurin osuus (36,1 %) kaikista asiakkaista oli integroiduissa palveluissa, jotka sisältävät muun muassa perustason terveydenhuollon päihde- ja mielenterveyspalvelut (Kuusikossa keskimäärin 29,2 %). Vantaalla päihdehuollon avopalvelujen asiakasmäärän osuus asiakkaista oli 16,2 %, vastaava luku kuutoskaupunkien tasolla oli 12,1 %. Päihdepalvelujen laitoshoidossa Vantaalla oli 3,4 % (Kuusikossa keskimäärin 2,8 %) ja psykiatrisessa osastohoidossa 4,1 % (4,2 % asiakkaista kuutoskaupunkien tasolla).

Vammaisten palvelut

Kuusikon kunnissa kehitysvammahuollon asiakkuus perustuu ensisijaisesti kehitysvammalakiin. Palveluja tuotetaan kehitysvammaisille henkilöille myös ensisijaisten lakien, kuten sosiaalihuoltolain ja päivähoitolain, perusteella. Näitä palveluja ei kuitenkaan käsitellä tässä raportissa. Vuonna 2021 Vantaalla oli kehitysvammahuollon asiakkaita 1 206, mikä oli 0,5 % kaikista vantaalaisista. Vantaalla kehitysvammahuollon palveluja käyttäneiden määrä oli noussut 19,5 % vuoteen 2020 verrattuna, tämä kasvu oli Kuusikon suurin. Kehitysvammahuollon palveluja käyttäneistä 51,3 % on 0–24-vuotiaita, tämäkin osuus on kuusikkokuntien suurin. Tämä näkyy palvelurakenteessa sekä tulevaisuuden palvelutarpeessa esimerkiksi asumisen osalta. Vammaispalvelulain mukaisia palveluja ja tukitoimia käytti Vantaalla 2,0 % kunnan väestöstä vuonna 2021.

Vantaalla kehitysvammaisten tehostetun asumispalvelun kustannukset olivat 60 % kehitysvammaisten palvelujen kokonaisnettokustannuksista. Kehitysvammahuollon kokonaisnettokustannukset per palvelua käyttänyt asiakas olivat 35 064 €. Kehitysvammahuollon kokonaisnettokustannuksista 76,0 % oli ostopalvelua.

Vammaispalvelulain mukaisista kustannuksista oli Vantaalla VpL:n kuljetuspalvelujen osuus 29,8 %, mikä oli osuutena kuusikkokuntien suurin. Kuljetuspalveluiden käyttö kasvoi hiukan vuodesta 2020, mutta oli edelleen vähäisempää koronapandemiaa edeltävään aikaan verrattuna. Vantaalla VpL:n mukaisten yhdensuuntaisten matkojen määrä nousi 6,5 % edellisvuoteen verrattuna. Vammaispalvelulain mukaisista kustannuksista Kuusikon tasolla henkilökohtaisen avun kustannukset muodostivat suurimman yksittäisen kustannuserän vammaispalvelujen palvelurakenteessa (37,5 %). Henkilökohtaisen avun asiakasmäärä on Kuusikon tasolla kasvanut 26,5 % ja Vantaalla 39,6 % viimeisen neljän vuoden aikana.



Vanhusten palvelut

Väestön ikääntyminen jatkui Vantaalla vuonna 2021. Vantaan yli 75-vuotiaan väestön määrä kasvoi 28,0 % vuosina 2017–2021 ja yli 85-vuotiaan väestön osuus kasvoi 26,2 %. Joulukuussa 2021 vanhuspalvelujen piirissä oli 19,0 % 75 vuotta täyttäneistä vantaalaisista (ikävakioitu). Laitoshoidossa 75 vuotta täyttäneistä oli enää vain 0,2 %. Samaan aikaan kun laitoshoidon on vähentynyt, on vastaavasti tehostetun asumispalvelun paikkamäärä kasvanut. Vuonna 2021 yli 75-vuotiaasta väestöstä pitkäaikaisessa ympärivuorokautisessa hoivassa oli 6,5 %, joista 6,3 % tehostetussa palveluasumisessa.

Kunnan järjestämien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ikävakioidut kustannukset olivat Kuusikon kaupungeissa keskimäärin 11 406 euroa 75 vuotta täyttänyttä asukasta kohti. Vantaa käytti vuonna 2021 vanhuspalveluihin 10 268 (ikävakioitu) euroa 75 vuotta täyttänyttä asukasta kohti, mikä oli toiseksi edullisin muuhun Kuusikkoon verrattuna. 75 vuotta täyttäneiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen deflatoidut asukaskohtaiset kustannukset nousivat Vantaalla 3,4 % vuodesta 2019, kun muissa Kuusikko kunnissa laskua oli 1,14 %. Vielä vuonna 2021 kustannuksiin ja suoritteisiin vaikutti koronapandemian aiheuttamat toiminnan supistukset ja sulut. Esimerkiksi vuonna 2021 yli 75-vuotiaiden erikoissairaanhoidon hoitovuorokaudet lisääntyivät Vantaalla 6,7 % verrattuna vuoteen 2020, kun vuonna 2020 hoitovuorokausien määrä oli laskenut 25,4 % vuodesta 2019.

Sosiaali- ja terveyslautakunta 12.12.2022 § 6

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Merkitään tiedoksi Kuuden suurimman kaupungin palvelujen ja kustannusten vertailu 2021-raportit.

Päätös:

Esitys hyväksyttiin.

Liitteet:

- Kuuden suurimman kaupungin aikuissosiaalityö vuonna 2021
- Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelun palvelujen ja kustannusten vertailu 2021
- Kuuden suurimman kaupungin päihde- ja mielenterveyspalvelut ja kustannukset vuonna 2021
- Kuuden suurimman kaupungin vammaisten palvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2021
- Kuuden suurimman kaupungin vanhusten sosiaali- ja terveyspalvelujen ja kustannusten vertailu vuonna 2021

Täytäntöönpano: -

Muutoksenhakuohje: 3. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

perhepalvelujen johtaja va. Mirja Varis

terveyspalvelujen johtaja vs. Marja Puurula, p. 09 8392 2564

vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Minna Lahnalampi-Lahtinen, p. 09 8392 0028

Sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi.